

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4589/2021
02.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: др Драгише Б. Слијепчевића, председника већа, Јасмине Стаменковић, др Илије Зиндовића, Бранка Станића и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужилаца АА и ББ обоје из ..., чији су пуномоћници Никола Жарковић и Милан Костић, адвокати из ..., против тужене „UniCredit Bank Србија“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Тамара Симић, адвокат из ..., ради стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 11353/20 од 02.10.2021. године у седници одржаној дана 02.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 11353/20 од 02.10.2021. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧАВА СЕ пресуда Вишег суда у Београду 11353/20 од 02.10.2021. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 21570/19 од 11.12.2019. године тако што се **ОДБИЈА** као неоснован тужбени захтев тужилаца АА и ББ обоје из ... којим су тражили да се обавезе тужена „UniCredit Bank Србија“ а.д. Београд, да тужиоцима на име стицања без основа, због неосноване наплате једнократне накнаде за обраду Уговора о стамбеном кредиту бр. .. од 11.05.2013. године, исплати износ од 63.113,76 са законском затезном каматом по Закону о затезној камати, почев од 11.05.2013. године па до коначне исплате, као и захтев за накнаду трошкова поступка.

ОБАВЕЗУЈУ СЕ тужиоци да туженој на име трошкова целог поступка исплате износ од 37.500,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка ове пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 21570/19 од 11.12.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужилаца па је обавезана тужена да тужиоцима на име стицања без основа, збо неосноване наплате једнократне накнаде за обраду Уговора о стамбеном кредиту бр. .. од 11.05.2013. године, исплати износ од 63.113,76 са законском затезном каматом по Закону о затезној камати, почев од

11.05.2013. године па до коначне исплате. Ставом другим обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка у износу од 36.550,00 динара.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 11353/20 од 02.10.2021. године, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда, а ставом другим одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против наведене правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије, у смислу члана 404. ЗПП („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији, ради уједначавања судске праксе, због чега је одлучио као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужене основана.

Доношењем побијане пресуде није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, парничне странке су и то првотужилац, као корисник, а друготужила, као јемац-платац, закључили са туженом банком дана 10.05.2013. године Уговор о стамбеном кредиту .., којим је банка ставила на располагање тужиоцима износ од 38.000,00 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан пуштања средстава. Одредбом члана 11. став 1 (i) Уговора о стамбеном кредиту бр. .. тужилац, као корисник кредита се обавезао да плати пре пуштања кредита у тецај фиксну једнократну накнаду Банке за обраду кредитног захтева од 1,50% од износа одобреног кредита, у динарској противвредности по средњем курсу НБС за ЕУР важећем на дан плаћања, односно у износу од 63.113,76 динара који је уплаћен Банци, дана 10.05.2013. године.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, утврђујући по службеној дужности да је предметна одредба уговора о кредиту ништава у смислу одредби чл. 11, 12 и 47 Закона о облигационим односима јер тужиоцима није предочено уговором нити у предуговорној фази на шта се ова накнада односи, у чему се састоји и колико трошкови износе, као и због чега се везују за одређени проценат од одобреног кредита, Зато тужиоци имају право на враћање наплаћеног по ништавој одредби на основу чланова 210. и 214. ЗОО са законском затезном каматом од дана стицања с обзиром да је банка несавестан стицалац.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених судова засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. ЗОО, уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, а на ништавост суд пази по службеној дужности на основу члана 109. истог закона.

Одредбом 1065. Закона о облигационим односима, прописани су битни елементи уговора о кредиту, тако што је одређено да се банка обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Међутим, сагласно одредби члана 1066. Закона о облигационим односима, прописано је да се уговор о кредиту закључује у писаној форми и да се у истом мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита. Из садржине ове законске одредбе несумњиво произлази закључак да се уговором о кредиту сачињеном у писаном облику, поред битних елемената тог уговора, могу уговорити и посебне накнаде и трошкови кредита као услов давања кредитних средстава на коришћење.

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга закљученог Уговора о кредиту произлази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини обрасца који се уручују кориснику („Сл. гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Сл. гласник РС“, бр.36/11 и 39/14), који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају јер је предметни уговор о кредиту закључен 10.05.2013. године.

Према томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга насталих у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је банка у предуговорној фази информисала корисника кредита о врсти и висини свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, понудом која је то садржала, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви, периоде у којима ће се мењати и начин измене, што је прописано у члану 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање), и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговорајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Сл. гласник РС“, бр.45/11), ближе су утврђени изглед и садржина обрасца на којима се

понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3. висину и врсту свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Обавеза обавештавања корисника кредита у предуговорној фази заснована је и на начелу савесности и поштења, односно права корисника кредита на информисање. Тиме се конституише дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на битне елементе уговора о кредиту, као и услове давања, коришћења и враћања кредита. Наведена обавештења се морају предочити кориснику кредита у писаном облику у предуговорној фази. Њихова сврха се исказује у давању објашњења кориснику кредита о условима који се односе на његова укупна задужења по основу одобрених кредитних средстава. Циљ таквог обавештавања корисника кредита је да се истом, на темељу тачних разумљивих критеријума, омогући да процени економске последице које преузима закључењем уговора о кредиту. Стога се уговорени трошкови кредита морају укључити у ефективну каматну стопу у одговарајућем процентуалном износу, без обзира да ли су исказани у одговарајућем проценту у односу на износ одобреног кредита или у фиксном износу.

У конкретном случају, у понуди (образац 1Б-основни подаци о кредиту), поводом закључења предметног уговора о кредиту (а коју су тужиоци доставили уз тужбу), тачка 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 утврђена је врста и висина свих накнада и других трошкова које падају на терет корисника кредита. Тим документом тужиоцима је јасно предочена накнада за обраду захтева –фиксна 1,50% од износа одобреног кредита, односно 63.113,76 динара. Стога је правно неутемељено становиште другостепеног суда о ништавости спорне одредбе члана 11 став 1 (i) Уговора о стамбеном кредиту бр. . . . Правна ваљаност наведене одредбе није спорна са становишта потпуног обавештења корисника кредита о економском терету који он преузима прихватањем обавезе исплате уговорених трошкова кредита. Уговорним установљењем фиксног износа дугованих трошкова кредита тужиоцима је на јасан и недвосмислен начин предочена његова обавеза по том основу. Ово је из разлога што ни једним позитивним прописом није конституисана обавеза банке да може наплати само стварне трошкове обраде кредита, односно да кориснику кредита мора приказати и спецификацију структуре и висине трошкова који су обухваћени збирним износом трошкова кредита наведених у понуди коју је корисник кредита прихватио закључењем уговора о кредиту. Обавеза исказивања укупних трошкова кредита кроз ефективну каматну стопу (члан 2. став 1. тачка 21. Закона о заштити корисника финансијских услуга) која омогућава кориснику да упореди понуде различитих давалаца истих услуга, такође је приказана у понуди (тачка 3.2). Како су тужиоци, садржином наведене понуде у предуговорној фази обавештени о врсти и висини трошкова који падају на њихов терет, то банка није била у обавези да доказује структуру нити стварне трошкове ове накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. наведеног закона. Наиме, исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева) задовољава услов одређености уговорне обавезе (врста и висина/фиксна или променљива) и у смислу члана 50. ЗОО.

С обзиром да побијана уговорна одредба није ништава, то тужиоци неосновано потражују наплаћени новчани износ са затезном законском каматом на основу чланова 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Како је тужена успела у поступку по ревизији, то јој на основу члана 165. став 2. у вези чланова 163. став 2, 153. став 1. и 154. став 2. Закона о парничном поступку, припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина накнаде ових трошкова одмерена је према опредељеном захтеву и то: на име састава одговора на тужбу у износу од 6.000,00 динара, заступања на једном одржаном рочишту 7.500,00 динара, на име састава жалбе и састава ревизије по 12.000,00 динара, све према АТ важећој у време предузимања ових парничних радњи. Туженој нису признати трошкови судских такси који нису опредељени у смислу чл. 163. ст. 2. ЗПП.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд одлучио је као у изреци пресуде.

**Председник већа - судија
др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.**

**За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић**